

LXXXIII. Quisquis Imperatorem, aut Magistratum contumelia affecterit: supplicium luto, & quidem si Clericus sit, deponitur: si laicus, a communione removetur.

LXXXIV. Sunt omnibus vobis, Clericis simul & laicis venerandi ac sacri libri, veteris quidem testamenti, Moysis quinque, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Jesu filii Nave unus, Judicum unus, Ruth unus, Regnorum quatuor, Derelictorum ex libro dierum duo: Ester unus, de Machabæorum gestis tres, Job unus, Psalterium unum, Salomonis tres, Proverbia, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Prophetarum duodecim; unus Esaiæ, Jeremiæ unus, Daniel unus. Inquiretor autem a vobis extrinsecus, ut adolescentes vestri adificiant item Sapientiam eruditi Syrach. Nostra vero, hoc est novi testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis: Pauli epistola quatuordecim: Petri epistola duæ: Joannis tres: Jacobi una: Judæ una: Clementis epistolæ duæ, & præceptiones, quæ vobis Episcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ sunt, quas omnibus publicare non oportet ob quædam arcana, quæ in se continent: Et actiones nostras Apostolorum.

DE

CONCILIIS ECCLESIAE:

De differentia, & convocazione eorumdem, de personis, &c.

OBSERVATIONES.

PHILO, olim a Sancto Ecclesiæ Doctore Epiphanio consecratus Carpathiorum Episcopus, exponens ista Cantici Salomonis verba, Capilli tui sicut greges caprarum, scribit, Ecclesiæ sponsæ Christi capillitium esse sancta Concilia. Quemadmodum enim testantur Apostolo, 1. Cor. 11. mulieri ad ipsius ornatum capillos Deus concessit, ita etiam ex Sacris Conciliis decorem & dignitatem acquiri Ecclesiæ mysticam & præcipuam. Per hæc enim divinum numen Christianos populos edocet omnem fidei veritatem, sacrasque regulas præscribit, quarum ductu fulcitur sacra disciplina Christianorum, mores virtutibus illustrantur, universa Ecclesia, ut sponsam Christi decet, sanctitatis ornamentis decoratur. Hæc attendentes Concilii Constantiensis sapientissimi Patres hæc asseruere sess. 39. Conciliorum generalium celebratio agris Domini præcipua cultura est, quæ vepres, tribulos, & spinas hæresion, errorum & schismatum extirpat; excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrime fertilitatis adducit. Illorum vero defectus ac neglectus præmissa mala disseminant, atque fovent.

2. Conciliorum celebrandorum jus & potestas, qua potitur Ecclesia, ex ipso divino jure atque Apostolicis traditionibus derivatur. Id præcipue docet Apostolorum Concilium decreto suo Spiritus sancti auctoritatem asserens his verbis. Visum est Spiritui sancto & nobis, Act. 15. Ipseque Dominus Deus sic effatur, Matth. 18. Ubi fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ibi in medio eorum sum. Hoc enim Christi oraculum Cælestinus Papa in epist. ad Concil. Ephesinum; & Concilium Chalcedonense in sua ad Leonem Papam epist. Synodica: insuper & sexta Synodus act. 17. sacris Ecclesiæ Synodis accommodant.

3. Quatuor dinumerantur Conciliorum differentie, 1. Generalium seu Œcumenicorum. 2. Nationalium. 3. Provincialium. 4. Diocesanicorum. Generalia illa sunt ad quæ conveniendi jus habent omnes & singuli universæ Ecclesiæ Episcopi, quibus præsidet, vel per se, vel per Legatos a se missos, Summus Pontifex. Nationalia illa sunt ad quæ convocantur unius alicujus regni vel nationis Præsules, quibus aliquis Patriarcha vel Primas præsidet, aut nonnunquam ipse Papa, missive Pontificii Legati. Qui enim potest Concilia generalia ob collatam sibi a Christo auctoritatem indicare per universam Ecclesiam, eadem ratione minorata potest Concilia in aliqua Ecclesiæ regione convocare, qualia pleraque habemus Gallicana: quibus nunc Summus Pontifex, nunc Pontificii Legati, prout ipsi Papæ visum fuerat, præfuderunt. Provincialia demum Concilia unius Provincie finibus coercentur. Atque illa veteres Canones bis unoquoque anno cogi a Metropolitanis statuere. Tres istæ Conciliorum species, Generalium, Nationalium, Provincialium, commemorantur ab Augustino hæc dicente lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 3. Concilia Provincialium, vel etiam majora, qualia sunt Regionum, a plenariis Conciliis emendantur. Quin etiam ipsa Nationalia interdum a Patribus nomine Generalium & universalium

designantur. Atque ut alios fileam, ipse Augustinus eodem lib. 2. de Baptismo cap. 9. vocat primum Arelatense, in quo soli convenere Occidentis Episcopi, plenarium, universale, & universa Ecclesiæ Concilium.

4. Nec tantum minoribus Conciliis majora sic prævalent, ut ea emendare valeant, sicut paulo ante dictum est, sed etiam a posterioribus Synodis priores tametsi non minores revocantur, aut emendantur. Præstat ipsum audire Augustinum eodem lib. 2. de Baptismo cap. 3. dicentem: Ipsa Concilia, quæ per singulas Dioceses vel provincias sunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, quæ sunt ex universo orbe Christiano sine illis ambiguitatibus cedere: ipsaque pleniora sepe priora posterioribus emendantur, quum aliquo experimento verum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat. Hujusmodi quamplurima occurrunt exempla in ista, quam prosequimur, Notitia Conciliorum.

5. Discrimen inter generalia, & his minora Concilia, non consistit in majore vel minore Prelatorum qui interfuerunt numero: Contigit enim aliquando numerosiorem esse cœtum Concilii nationalis, quam fuerit Concilii Generalis. Secunda œcumenica sub Damaso Papa Synodus Constantinopoli habita, non plures quam centum quinquaginta numeravit Antistes, cum tamen nationalis Carthaginensis, cui Sanctus interfuit Augustinus, ducentis & septemdecim Episcopis consisteret, teste Prospero in Chronico: Sola itaque convocatio ex legitima auctoritate promanans, pluresque provincias complectens, totum facit in hæc re discrimen. Si ergo Summus Pontifex, cuius utique est in universam Ecclesiam potestas, universos ad Concilium Catholicos Episcopos acciverit, id erit Œcumenicum, ac Generale. Sed si Summus idem Pontifex, aut Patriarcha, vel Exarchus, aut Primas, unius tantummodo regionis Antistes advocaverit, quantumcumque numero convenierint, illud erit Nationale.

6. Judices in Conciliis necessarii, atque ex jure divino ordinarii, non alii sunt quam Episcopi. His enim regimen Ecclesiæ suæ credidit ejus sponsus Christus Jesus; his eisdem Spiritus sanctus ex officio proprio ipsorum præcipit, Act. 29. Attendite vobis & universo regi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisistis sanguine suo. Jure autem Ecclesiastici privilegii S. R. E. Cardinales, tametsi non Episcopi, judices in Conciliis existunt. Propagatum fuit hoc idem ab Ecclesiæ privilegium ad Abbates consecratos, & Ordinum regularium Generales, adeo ut ex diutina consuetudine jus illud eis accesserit: Universa enim Latinorum generalia Concilia huic juri præfuerunt. Quin etiam in Nicæno secundo, quod Græcorum fuit, universali Concilio Act. 4. legitimus subscriptus, una cum Episcopis, Archimandritis & hyquiris, id est, Abbates ac regulares Præsules. In libro quoque Pontificali statuitur, ut qui ab Episcopis benedicuntur Abbates, sese jurjurando attingant accedendi ad Concilium, quotiescumque a Papa vocabantur.

7. Presbyteri aliquando sapientia & eruditione præcællentes admissi sunt ad suffragia in Conciliis consultiva, aut etiam ut præsentis heresiarchas disputando convinerent, ac expugnarent. Ea de causa Origenem ad Concilium Arabicum introduxerunt Episcopi, qui tanta rationum vi nascentem quandam hæresim profligavit, ut illius auctores, & sectatores, in eo ipso Præsulum cœtu, ad Catholicam fidem revocarit, ut testatur Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. c. 37. Qui idem lib. 7. cap. 28. refert admissum in Synodum Antiochenam fuisse Malchionem presbyterum, ad refutandum & impugnamandum Paulum Samosatenum heresiarcham, propter quem Synodus indicta fuerat, idque Malchionem strenue & feliciter præstitisse. Rufinus, & Socrates perhibent, Alexandrum Alexandriæ Antistitem secum ad Nicænum Concilium Athanasium Diaconum adduxisse: hunc vero acerrime adversus heresiarcham Arium, ejusque fautores Episcopos institisse. Quod idem in Constantiensis Concilio factum legitur, adversus Joannem Hus & Hieronymum Pragensem pariter Heresiarchas: præstitutumque similiter fuisset in Tridentino, si Lutherani & Sacramentarii indulto sibi uti voluissent commeatu.

8. Præter istam quam attigi causam, tres alias observata, propter quas sæpenumero visum fuit Episcopis, ut Clerici secundi ordinis intra Synodos introducerentur, scientia & prudentia insignes; quibus etiam decisivum suffragium impertiebantur. Præter hos itaque solebant alii intronitari Episcoporum absentium procuratores, qui votum ferebant decisivum quale habuissent Episcopi a quibus mittebantur, & quorum vices gerebant. Denique vocari solent alii ad ventilandas & examinandas in privatis Congregationibus propositiones, quarum postea definitivum judicium, non ipsis quidem, sed Episcopis in Concilio reservatur.

9. Sacerdotes hoc sine ad Concilium vocati, ut concurrerent.

currentibus cum Episcopis votis res deciderent, ac definirent, non sedebant tamen promiscue cum Episcopis, sed ab horum tergo: quemadmodum etiam sejunctim post Episcopos subscribebant. Id ipsum liquet ex Synodicis antiquis subscriptionibus quæ supersunt. Concilium Eliberitanum isto inchoatum exordio: Cum confedisissent sancti & religiosi Episcopi in Ecclesia Eliberitana, residentibus etiam viginti & sex presbyteris, adstantibus Diaconis, & omni plebe. Romanum similiter Concilium relatum a S. Gregorio Magno lib. 4. epist. 44. sic habet: Gregorius Papa coram sanctissimo Beati Petri corpore, cum Episcopis omnibus, ac Romana Ecclesiæ presbyteris residentibus, adstantibus Diaconis & cuncto Clero. In cujus Concilii sine subscribunt post Gregorium Papam duo & viginti Episcopi, & seorsim ab his complures presbyteri. Concilium pariter Toletanum, can. 4. præscribit istam habendi Concilii formam: Post ingressum Concilium relatum, atque confessum, vocentur deinde presbyteri, quos causam probaverit introire. Nullus se inter eos ingerat Diaconorum. Post hoc ingrediantur Diaconi probabiles, quos ordo probaverit interesse. Et corona facta de sedibus Episcoporum, presbyteri a tergo eorum resideant. Diaconi in conspectu Episcoporum stent. In primis Apostolorum Synodis, in quibus licuisset eis, si libuisset, alios excludere quoscumque, legitur in Actis Apostolorum cap. 1. & 6. & 15. admissos etiam ad suffragium definitivum presbyteros seu Seniores.

10. De Procuratoribus Sacerdotibus, quos ad Concilia mittebant ipsi Episcopi, qui per se interesse nequibat, diversimode actum comperio inter Orientales Synodos, & Occidentales. In Orientalibus plagi convocatis Synodis, ad eundem sessionis, suffragii, & subscriptionis ordinem recipiebantur presbyteri, qui Episcopis eos delegantibus, si præsentibus fuissent, debebatur. Facile id comperitur cuius percurrunt acta & subscriptiones Nicæna prima; & Nicæna secunda, necnon Constantinopolitanarum, & Ephesina, & Chalcedonensis, ipsiusque licet schismatica Quinisexta. At vero diversa viguit consuetudo in Occidentarum regionum Conciliis. In his enim Sacerdotes, absentium Episcoporum vicem gerentes, votum quidem ferebant decisivum, non tamen inter Episcopos confedebant, & seorsim ab ipsis subscribebant. Id liquet ex primo Arelateni Concilio; ex Romano primo sub Pontifice Symmacho, ex Agathensi; ex Aurelianensibus secundo, tertio, quarto, & quinto: (nam in Aurelianensi primo soli Pontifices subscribere:) præterea ex Cabilonensi; ex Africanis Conciliis, temporibus Innocentii, Zosimi, Bonifacii, Cælestini Romanorum Pontificum; ex Hispanicis etiam Eliberitano, Ilerdensi, Valencino, Egarensi, & plerisque Toletanis.

11. Longe aliud tamen semper, & ubique terrarum observatum in Apostolicis Legatis fuit; non solum in Episcopis, sed etiam in secundi ordinis Sacerdotibus, & Diaconis: quippe quibus honoratio sedes semper reservata fuit, etiam ante omnes Patriarchas, & Primates. Pius Papa IV. instaurato; quod fuerat intermissum, Tridentino Concilio, edixit de Præmatibus tam veris quam præsentibus, ut promiscue inter Metropolitanos juxta consecrationum suarum tempora sederent, exunte Decembri anno 1562.

12. Quales ingenio, & peritia viri sint ad Ecclesiæ Concilia convocandi, & quantum interfit delectum habere perfectissime veritatum in sacris Litteris, in Ecclesiasticis Historiis, in Conciliis & Canonibus Ecclesiæ, nec non in rebus solerter agendis, docet defectuissimi ingenii Cardinalis Jacobus Sadoletus in sua ad Paulum Tertium Epistola, de indicendo Concilio generali sollicitum. Ea vero est numero septima libri duodecim in qua hoc etiam admonet: Etenim si confidit Sanctitas tua res bene processuras, horum Theologorum ope, qui Doctoribus in istis recentioribus tantum exercitati sunt, credat mihi ipsa, in quo mentiri cupio, acerbioris dissidio, & multiplicatis erroribus nos ex Concilio esse discessuros. Ratio quæ Sadoleti animum movebat hæc ipsa erat, quia antiquiorum Ecclesiæ rerum ignoratio, cum illa disputandi acrimonia & utatissima inter contententes in Scholastico pulvere contumacia, non tam de veritate, quam de varia ingenii ostentatione sollicitis, quæque illos cogit, ne cedere videantur, ad tricas, & plenas ambagibus argutias recurrere, proorsus est ingenue sinceritati, omnique veritatis perspicuitati inimicissima.

13. In œcumenicis Synodis possunt Legati qui præsentent; litteras privatas ad se scriptas etiam ex parte Regum, & rerum Republicarum recipere, privatim aperire & legere. Si his perlectis aliquid offendant, de quo sit admonendus Patrum consensus, re illa cum Consultoribus & Collegatis agitata, proponendum erit universo consensui. Quæ vero litteræ non privatim ad Legatos, sed ad universum Concilium dirigitur, hæc non nisi consultis Patribus aperienda sunt, nisi earum litterarum auctor alias privatim ad Legatos, aut unum ex eis simul direxisset, per quas ipsius Legati arbitrio ac prudentiæ

mitteret, eas quæ ad universum Concilium scriptæ sunt, vel proferre, vel suppressere. Quod autem spectat ad alias deliberationes in Concilio agendas, harum propositio est de officio legatorum, aut Consultorum Legatis adjunctorum discutenda, re tamen prius cum Legatis accurate examinata. Singulis autem qui ad Concilium convenere liberum est, quæ sibi proponenda videbuntur, scriptis in manus Legatorum aut Consultorum consignare. Sic enim occurreret confusioni, superfluitati, & rerum inutilitati, personarumque contentioni, atque dissentioni futuræ, si singuli quacunque menti occurrunt, vellent in communem deliberationem adduci.

14. Si Papam rebus humanis subduci contingeret, quo tempore generale Concilium celebratur, non periret ad Concilium electio successoris, sed ad solos Cardinales, quibus id officium incumbit. Exemplum præcessit in Concilio Constantiensi, quod etsi jus sibi asseruisset Pontifex Romanus tunc inter se contententes abdicandi, non tamen eligendi eorum loco successoris. Judicio itaque Concilii Cardinales id negotii suscipere, a quibus seorsim intra conclave Martinus, qui vulgo quintus dicitur, ad Petri Cathedram promotus fuit. Paulus etiam Papa tertius, antequam indiceret ab eo Tridentina Synodus, decreto speciali Congregationis Cardinalium constituerat, ut si Papam mori contingeret, dum celebratur generale Concilium, Cardinales Sanctæ Ecclesiæ tantisper a Concilio secederent, Romanque commigrarent, atque inter se successorem Apostolicæ Ecclesiæ Dei providerent. Hæc edita constitutio est deficiente Octobri anno millesimo quingentesimo quadagesimo secundo, ut scribit Cardinalis Sforza Palavicinus, Historiæ Concilii Tridentini p. 1. cap. 1.

15. Preliminaria Conciliorum ineundorum hæc observanda sunt. Indictio solemnis jejuniorum, nec non publicarum simul, privatarumque supplicationum, ad implorandam divini numinis opem & præsidium, simulque diei publicatio, quo sacrum Concilium auspicandum & inchoandum erit. Quæ in re habenda ratio est temporis, intra quod remotiorum Ecclesiarum Antistes commode possint ad Concilium designatum locum proficisci. Die condita conveniunt Patres, hora constituta, in aulam palatii destinati, atque ibidem singuli a propriis famulis, aut camerariis vestiuntur, & ornantur propria dignitatis insignibus, ut sunt mitra, pluvialia, casula, dalmatica. Exinde, pro sui gradus & consecrationis ordine, bini & bini in Basilicam destinant, & magnifice adornatam silentio procedunt, præeunte S. Crucis vexillo. Chorum ingressi, flexis genibus orant: tum hymnus invocationis S. Spiritus alta voce ab omnibus concinitur, aliæque succedunt preces. Missam universi ex præparatis undique sedibus & subcellis reverenter audiunt. Concio de suggestu ab insigni oratore pronuntiatur. His præmissis plebs foras emittitur, & fores loci observantur: confident suo ordine Patres, diploma indicationis sacri Conventus legitur; Officiales Concilii eliguntur, leges in Concilio servandæ promulgantur; Oratores Principum admittuntur, vitis & perlectis ipsorum litteris commonitoris: & deinceps quæstiones in sacro cœtu definiendæ proponuntur, rationes ex utraque parte accurate expenduntur, explorantur & definiuntur; nonnunquam in alios dies plenius examinandæ differuntur. Quæ definita fuerint, in scripta rediguntur, eorumque demum approbatio & confirmatio a summo Ecclesiæ Hierarcha, seu Pontifice humilibus precibus postulatur.

16. Prima quidem Nicæna Synodus inita fuit intra aulam Palatii Constantini Magni, ut in illius Vite lib. 3. cap. 12. fidem facit Eusebius. Sexta etiam Synodus contra Monothelitas, præfente Constantino Pogonato habitata est in regiarum ædium laqueato loco, qui Trullus vocabatur, in quo etiam coacta postmodum fuit Synodus Quinisexta. Œcumenica vero secunda Synodus Constantinopoli confedit in sacra æde Sanctorum martyrum Pantaleonis & Marini, quæ ex unanimi Episcoporum consensu nomen *ipovias*, id est *concordiæ* sortita est, ut scribit Joannes Damascenus, tract. 3. de Imaginibus. Similiter Ephesina in æde Beate Mariæ, & Chalcedonensis in Templo Sanctæ Virginis & Martyris Euphemie. Nicæna altera in ejus urbis primario Templo. Synodus denique octava in basilica divinæ Sophiæ sacra.

17. Consuetudo ab antiquo invaluit, ut in medio Concilii folio super pulvinari collocaretur sacer Evangeliorum codex: nonnunquam etiam veneranda lippana, seu reliquia, ut factum legitur in actis Synodorum Chalcedonensis, Nicæna secunda, & ultimæ Constantinopolitanæ, quæ octava dicitur.

18. Præcipui qui inter preliminaria Conciliorum eligendi sunt officiales, sunt Consultores, qui Legatis præsidibus assistunt in omnibus quæ agenda, proponenda, vel dirigenda sunt: Notarii qui quæ dicuntur, proponuntur, postulantur, & constituuntur, in scripturam redigunt: Promotores seu Procuratores, qui culpas & transgressiones decre-